

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om upphävande av lagen om rätt för statsrådet att överlåta egendom som är i Statens tryckericentrals besittning till ett nytt statsbolag samt om vissa uppgifter som åligger bolaget

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om rätt för statsrådet att överlåta egendom som är i Statens tryckericentrals besittning till ett nytt statsbolag samt om vissa uppgifter som åligger bolaget skall upphävas. I enlighet med bemyndigandet i lagen ombildades det statliga affärsverket Statens tryckericentral till statsbolaget Tryckericentralen Ab. Bolaget heter numera Oy Edita Ab.

Utöver bestämmelser om bolagiseringen innehåller lagen bestämmelser om bolagets verksamhet och ägandeförhållanden. Sådana bestämmelser är bl.a. en bestämmelse om minimistorleken av statens ägarandel, en bestämmelse om personalens tystnadsplikt

samt en bestämmelse om offentlig uppgift. Det föreslås att också dessa bestämmelser skall upphävas. I dessa fall skulle man i framtiden iakta allmänna bestämmelser. Efter att bestämmelsen om offentlig uppgift har upphävts kunde bolaget i fortsättningen erbjuda och producera samma tjänster genom avtal.

Vad beträffar offentlig uppgift hänför sig lagen tekniskt sett till revisionen av regeringsformen. Lagens ikraftträdande är dock oberoende av regeringsformens ikraftträdande. Lagen avses också träda i kraft så snart som möjligt.

MOTIVERING

1. Nuläge och föreslagna ändringar

Ombildningen av affärsverket till statsbolag

Lagen om rätt för statsrådet att överlåta egendom som är i Statens tryckericentrals besittning till ett nytt statsbolag samt om vissa uppgifter som åligger bolaget (1234/1992), nedan bolagiseringslagen, gavs den 11 december 1992. Den affärsverksamhet som Statens tryckericentral, som fungerat som ett statligt affärsverk av ny modell, utövat, bolagiserades enligt lagen genom att affärsverkets affärsverksamhet samt egendomen i dess besittning den 1 januari 1993 överfördes till ett av staten helägt aktiebolag, som bildades för produktion och förmedling av produkter och tjänster som gäller tryckning, förlagsverksamhet och distribution samt kommunikation i samband därmed.

Bolaget verkade från ingången av 1993 till utgången av 1995 under namnet Tryckericentralen Ab, och har sedan registreringen den 31 december 1995 verkat under namnet Oy Edita Ab. Oy Edita Ab är ett moderbolag och har följande direkt underställda dotterbolag: Acta Print Ab, Oy Kvaritto Ab, Drumsö Tryckeri Ab, Postmediat Ab, As Paraprint, Tothepoint Ab och Oy Tilgmann Ab. Dessutom har Acta Print Ab två dotterbolag inom fastighetsbranschen. Koncernens verksamhet fördelar sig på tre affärsverksamhetsområden: grafisk produktion, digital kommunikation och förlagsverksamhet. Dessutom producerar koncernen mervärdestjänster som stöder dessa affärsverksamhetsområden. Förutom i Finland är koncernen verksam i Estland. Koncernens utveckling framgår av bifogade tabell:

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999F
omsättning miljoner mk	245	280	367	393	406	456	800
vinst miljoner mk	7	17	9	17	26	32	40
balansräkning miljoner mk	282	310	321	334	361	436	650
personal i genomsnitt	592	617	786	785	792	851	1200

I 1, 2, 4 och 5 § bolagiseringslagen bestäms om ombildning av affärsverket till statsbolag. Efter bolagiseringen saknar bestämmelserna betydelse och de kan därmed upphävas.

Statligt ägande i bolaget

Bolagets hela aktiestock och rösträtt är i statens (finansministeriets) omedelbara ägo. Enligt 3 § bolagiseringslagen skall av bolagets aktier i statens omedelbara ägo och besittning finnas ett antal som utgör över hälften av de röster som samtliga aktier medför.

Allmänna bestämmelser om innehav av statens bolagstillgångar ingår i lagen om utövande av statens delägarrätt i vissa aktiebolag som bedriver ekonomisk verksamhet (740/1991). Enligt 5 § i denna lag är riksdagens samtycke en förutsättning vid aktieöverlåtelse eller försummelse att teckna aktier eller avvikelser från aktieägares förmånsrätt vid riktad emission eller något annat motsvarande aktiearrangemang som kunde medföra förlust av statens bestämmanderätt eller den rätt som bygger på kvalificerad majoritet. I praktiken har man fått riksdagens samtycke i samband med godkännandet av statsbudgeten eller separat från budgetförfarandet eller i vissa undantagsfall genom en särskild lag.

I 3 § bolagiseringslagen möjliggörs inte ägararrangemang i samma utsträckning som i lagen om utövande av statens delägarrätt i vissa aktiebolag som bedriver ekonomisk verksamhet. Också i fråga om Oy Edita Ab borde man övergå till det allmänna systemet. Den allmänna lagstiftningen tryggar riksdagens befogenheter.

Enligt vad som anförs ovan kan försäljningsfullmakten i bolagiseringslagen upphävas. Regeringen har för avsikt att i den ordning som lagen om utövande av statens delägarrätt i vissa aktiebolag som bedriver ekonomisk verksamhet föreskriver, omedelbart efter upphävandet av bestämmelsen få riksdagens samtycke till ett aktiearrangemang där statens bestämmanderätt och

ägarandel kunde avstå och på detta sätt kompensera den fullmakt som upphävs då lagen upphävs.

Bolagets offentliga uppgift

I 6 § bolagiseringslagen bestäms om vissa uppgifter som åligger bolaget. Enligt denna paragraf skall bolaget enligt vad som särskilt stadgas eller bestäms 1) sköta tryckningen av de riksdagshandlingar som avses i 91 § riksdagsordningen samt tryckningsarbeten som behövs för behandlingen i statsrådet av lagar, förordningar och andra författningar, samt 2) publicera Finlands författningssamling, dess fördragsserie och Officiella tidningen. Den i lagen föreskrivna offentliga uppgiften gäller lagstiftning och handlingar i samband med beredningen av den som produceras i tryckt form samt Officiella tidningen. Statsbolags liksom även andra aktiebolags verksamhetsområde och uppgifter fastställs i bolagsordningen. Bolagiseringslagens 6 § är ett undantag från allmän praxis.

Statsrådets kansli och Oy Edita Ab har utarbetat en gemensam mall för produktion av officiella handlingar i anknytning till stödsystemet för beslutsfattandet inom statsrådet och för skötseln av uppgifter i samband med produktionen. Handlingen omfattar skötseln av tryckningsarbeten som behövs för behandlingen i statsrådet av lagar, förordningar och andra författningar. Justitieministeriet och bolaget har ingått avtal om upprättande, upprätthållande och distribution av en elektronisk författningsdatabas samt om andra uppgifter i samband med detta sakkomplex. Dessa avtal är långvariga.

Oy Edita Ab ger ut Finlands författningssamling och dess fördragsserie samt Officiella tidningen, och har hand om försäljningen av dessa till medborgare och samfund. Kostnaderna för produktion, försäljning, distribution och andra tjänster i samband med dessa produkter täcks av annons- och prenumerationsavgifter som uppbärs hos kunderna, samt av intäkterna för lösnúmerförsäljningen.

Relevansen av 6 § bolagiseringslagen har motiverats med att produktionen och publiceringen av handlingar som behandlas i riksdagen och statsrådet måste tryggas under normala förhållanden och framförallt under kristider. I Oy Edita Ab:s verksamhet och omsättning utgör skötseln av de uppgifter som avses i 6 § bolagiseringslagen en betydlig del. En ändamålsenlig skötsel av dessa uppgifter kan under normala förhållanden tryggas genom avtal minst lika väl som genom lagstiftning. Under exceptionella förhållanden iakttas beredskapslagstiftningen. Lagstiftningen för undantagsförhållanden och statsrådets detaljerade styrningsbefogenheter tryggar effektivare än den gällande bestämmelsen behoven under undantagsförhållanden. Statsrådet kan i undantagsförhållanden bl.a. förordna om produktion av varor, i detta fall om tryckning av handlingar.

De uppgifter som Oy Edita Ab enligt 6 § bolagiseringslagen sköter hänför sig till stödssystemet för beslutsfattande inom statsrådet, och enligt det företag som har hand om tryckeritjänsterna är de i informationstekniskt avseende en del av samma produktionsprocess. Det företag som har hand om tryckeritjänsterna måste anpassa sitt produktionssystem till stödssystemet för beslutsfattande inom statsrådet och riksdagens lagberedningsprocess. Produktionssystemet är i informationstekniskt hänseende kopplat till uppdragsgivarnas system, med hjälp av vilka informationen och en betydande del av uppdragen sköts. En störningsfri informationsförsörjning är en förutsättning för verksamheten. Ett annat väsentligt drag hos produktionsystemet är trycktidtabellerna som är beroende av myndigheternas verksamhets- och arbetsrytm, samt de reserveringar hos tryckeriet som de ger upphov till. Av dessa för produktionen karakteristiska orsaker förutsätter en användning av systemen att kompatibla system upprätthålls. Att bygga upp sådana system tar flera år.

Syftet med 6 § bolagiseringslagen är förutom att säkerställa en störningsfri produktionsprocess även att garantera medborgarnas tillgång till rättsnormerna. Både de möjligheter som nätkommunikationen medför och de principer som ingår i den reviderade offentlighetslagstiftningen talar för att det skall vara åtminstone lika lätt, förmånligt och snabbt som nu att få tillgång till riksdagshandlingar. Upphävandet av

publikationsskyldigheten enligt 6 § bolagiseringslagen får inte försämra medborgarnas möjligheter att följa de statliga organens verksamhet och ta del av nya författningar.

Genom långvariga avtal kan en stabil och störningsfri produktion av officiella handlingar tryggas. Den som producerar ovan nämnda tjänster måste i likhet med Oy Edita Ab förbereda sig på en långsiktig utveckling av verksamheten genom tekniska och produktionsmässiga investeringar, samt genom utveckling av arrangemangen kring produktion och datakommunikation. Den nuvarande höga kvaliteten på tjänsterna kan tryggas genom avtal. I avtalet fastställs de olika parternas ansvarsförhållanden inklusive rättigheter och skyldigheter samt eventuella skadeersättningar. Därför kan styrningen genom författningar frångås och de uppgifter som avses i 6 § bolagiseringslagen skötas genom avtal.

I framtiden kommer det att finnas flera kunder. Skötseln av de uppgifter som avses i 6 § bolagiseringslagen skulle i framtiden beställas av statsrådets kansli för hela statsrådets del, justitieministeriet och riksdagen. Detta förutsätter att ansvarsområdena och befogenheterna beställarna emellan fastställs i detalj, och att beställarna samarbetar och kommer överens om olika frågor sinsemellan.

Det öppna anbudsförfarandet förutsätter övergång till ett nytt system. En jämbördig konkurrensposition förutsätter att också eventuella nya tjänsteproducenter har samma möjligheter som Oy Edita Ab. Att bygga upp ett konkurrenskraftigt produktionssystem tar uppskattningsvis två till tre år. Också på grund av systemets omfattning tar anbudsförfarandet flera månader. Därför föreslås att övergången till ett nytt system sker om ca tre år, fr.o.m. ingången av den nya riksdagens sessionsperiod.

Det föreslagna systemet motsvaras av internationell praxis. Bland annat i Nederländerna, Storbritannien och Norge konkurrensutsätter statliga myndigheter tryckeritjänster, och utgående från resultatet av anbudstävlingen ingås avtal med producenten av tryckeritjänster för flera år framåt.

I 6 § bolagiseringslagen hänvisas till den gällande riksdagsordningen. Tekniskt sett hänför sig förslaget till denna del till den pågående revisionen av Regeringsformen för Finland.

Sekretessen i samband med officiella handlingar

Enligt 7 § bolagiseringslagen får personal anställd av Oy Edita Ab som under anställningsförhållandet fått kännedom om sådana i 6 § nämnda officiella handlingar som inte är offentliga inte olovligen röja dessa uppgifter. Den som bryter mot skyldigheten skall för brott mot tystnadsplikt i fråga om officiella handlingar dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Om handlingssekretess bestäms i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), som träder i kraft den 1 december 1999. Enligt lagens 23 § får den som verkar på uppdrag av en myndighet inte röja en handlings sekretessbelagda innehåll eller en uppgift som vore sekretessbelagd om den ingick i en handling, och inte heller någon annan omständighet som han har fått kännedom om och för vilken tystnadsplikt föreskrivs genom lag. Vid behov kan tystnadsplikten genom avtal utsträckas till att gälla också en sådan handling som en myndighet inom ramen för sina befogenheter har sekretessbelagt. Lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet och fogandet av en kompletterande punkt gällande sekretess till uppdragsavtalet täcker de situationer som avses i 7 § bolagiseringslagen.

De allmänna påföljderna vid sekretessförseelser finns i strafflagen (39/1889). Enligt 7 § bolagiseringslagen är straffet böter eller fängelse i högst sex månader. Enligt den allmänna bestämmelsen i 38 kap. strafflagen är straffet böter eller fängelse i högst ett år.

Det är ändamålsenligt att ändra också den tystnadsplikt som gäller Oy Edita Ab:s personal och den straffskala som följer på

eventuella förseelser så, att de överensstämmer med allmän praxis. Därför kan också 7 § bolagiseringslagen upphävas. Den bestämmelse som föreslås bli upphävd skulle dock vara i kraft ända tills lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet träder i kraft.

2. Propositionens verkningar

Propositionen har inga direkta ekonomiska eller organisatoriska verkningar inom statsförvaltningen. Då tjänster som i dagens läge produceras som offentlig uppgift blivit marknadsbaserade, skall de gällande bestämmelserna om statens anskaffningsverksamhet iakttas.

3. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid finansministeriet. Propositionens innehåll har diskuterats med representanter för statsrådets kansli, justitieministeriet och riksdagen.

4. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

Vid beredningen av propositionen har Finlands grundlag (731/1999) beaktats.

5. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om upphävande av lagen om rätt för statsrådet att överlåta egendom som är i Statens tryckericentrals besittning till ett nytt statsbolag samt om vissa uppgifter som åligger bolaget

Enligt riksdagens beslut föreskrivs:

1 §
Genom denna lag upphävs lagen den 11 december 1992 om rätt för statsrådet att överlåta egendom som är i Statens tryckericentrals besittning till ett nytt statsbolag samt om vissa uppgifter som åligger bolaget (1234/1992).

2 §
Denna lag träder i kraft den 1999. Lagens 6 § gäller dock till den 31 mars 2003 och 7 § till den 30 november 1999.

Helsingfors den 27 augusti 1999

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Finansminister *Sauli Niinistö*

